

زُلتان کُدای

راه من به سوی موسیقی

- پنج گفتگو با لوتس بش -

با پیشگفتارهایی از

«بنجامین بریتن، ارنست آنسر مه، و یهودی منوهین»

ترجمه و حواشی: سیاوش بیضایی

Zoltán Kodály

Mein Weg zur Musik

Fünf Gespräche mit Lutz Besch . *Translated and commented by Siavash Beizai*

نوگان

زُلتان کُدای (راه من به سوی موسیقی)
با یشگفتارهایی از بنجامین بریتن، ارنست آنسر مه، و یهودی منوهین

ترجمه : سیاوش بیضایی

چاپ یکم: پاییز ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اندیشه برتر

بهای کتاب: ۴۰,۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ و در اختیار انتشارات نوگان می‌باشد، © ۱۳۹۹

noGan Publications
©2020, All Rights Reserved

عنوان: راه من به سوی موسیقی

نویسنده: زُلتان کُدای (۱۹۶۷-۱۹۸۲)

عنوان اصلی: Mein Weg zur Musik: Fünf Gespräche mit Lutz Besch, [1966]
ترجمه و حواشی: سیاوش بیضایی

Translated and Commented by Sieavash Beizai
تهران: نوگان، ۱۳۹۹ noGan Tehran

۱۲۸ ص، مصور

شابک: ISMN: 979-080-260643-2

فهرست نویسی: فیپا

موضوع: مصاحبه -- پژوهش -- زیستنامه -- موسیقی بومی -- آهنگسازی.

رده بندی کنگره: ML ۴۱۰

رده بندی دیویی: ۷۸۰

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۷۸۲۲۶

فهرست

بخش یکم: پیشگفتارها

- پیشگفتار «ارنست آنسِرْمِه» ۹
- پیشگفتار «بنجامین بریتن» ۱۱
- پیشگفتار «یهودی منوهین» ۱۳

بخش دوم: پنج گفتگو با «لوتس بش»

۱. دیباچه ۱۷
۲. گفتگوی نخست: زادگاه - کودکی - جوانی - تحصیلات ۱۹
۳. گفتگوی دوم: نخستین زمینه‌های پژوهش موسیقی بومی ۳۵
۴. گفتگوی سوم: آثار - پیش‌زمینه‌ها و تأثیر آثار کُدای ۵۱
۵. گفتگوی چهارم: راه‌های نوین آموزش و پرورش موسیقی ۶۵
۶. گزارشی از دیدار مدارس ۷۷
۷. گفتگوی پنجم: دست‌مایه‌ها و ایده‌ها - آهنگساز و منتقد -
نگاهی به گذشته ۱۰۱

بخش سوم: پیوست‌ها

۱. سالشمار زندگی کُدای ۱۰۵
۲. فهرست آثار کُدای ۱۱۳

* توضیحات و پانویس‌های مترجم با «م.» نشان داده شده‌اند.

پیگفتار ارنست آنسر مه^۱

شمار رهبران، سولیست‌ها و نوازندگان مجاری در دنیای موسیقی ما بسیار چشمگیر است. این واقعیت را نمی‌توان تنها به استعداد موسیقایی مادرزادی مجاری‌ها نسبت داد. ما این را بیشتر مدیون فعالیت‌های آموزشی و پرورشی سه شخصیت بزرگ قرن حاضر، یعنی «بلا بارتوک»، «زُلتان کُدای» و «لئو واینر» در بوداپست می‌باشیم. در سیستم آموزش و پرورش موسیقی، کُدای بدون تردید بزرگترین تأثیر را داشته است. بیشتر موسیقیدانان شناخته‌شده امروز مجارستان از شاگردان او هستند.

کُدای خود آهنگساز است و در این ارتباط برادر دوقلوی بارتوک به شمار می‌رود. شاخص آثار بارتوک جستجوی سبکی کاملاً شخصی و گرایش به راه‌هایی نو است، درحالی که آثار کُدای از این نظر از بارتوک متمایز می‌گردند که زبان موسیقایی مجاری به سبک کلاسیک در ساختار آنها روان می‌گردد.

از این رو، ممکن است که آثار کُدای هنوز مانند آثار بارتوک چنان رویکرد بین‌المللی نیافته باشند، ولی در عوض در مجارستان بازتابی بسیار ژرف

۱ ارنست آنسر مه (۱۸۸۳-۱۹۶۹) ریاضیدان، آهنگساز و رهبر ارکستر سویسی (... یکی از فعال‌ترین و تواناترین رهبران موسیقی مدرن ...) و نویسنده کتاب مهم: «بنیان‌های موسیقی در اندیشه انسان». م.

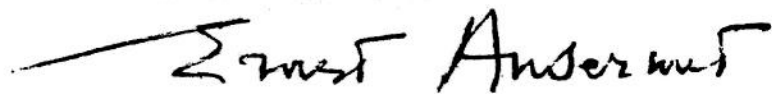
Les fondements de la musique dans la conscience humaine, 1961.

بخش یکم: پیشگفتارها

۱۰

داشته‌اند، به ویژه آثار فراوانی که برای گروه کُر نوشته است. بارتوک نظریات والای خود را در بارهٔ موسیقی دوست‌اش کُدای کاملاً صادقانه و بدون پیش‌داوری ابراز کرده است، و من بسیار خوشحالم که اکنون کتابی به این استاد بزرگ اختصاص داده شده و این امکان را فراهم می‌آورد که ما بتوانیم یکی از بزرگ‌ترین موسیقیدانان زمان خود را بهتر بشناسیم.

ارنست آنسرمه، ماه مه ۱۹۶۵

Ernest Ansermet

پیگفتار بنجامین بریتن

می‌توان ادعا کرد که هیچ آهنگساز معاصری چون کُدای برای موسیقی سرزمین خود به چنین اهمیتی دست نیافته است. او و بارتوک به همراه یکدیگر، و هر یک به شیوه خود، به زبان موسیقی مجاری زندگی‌ای نو و بی‌همتا بخشیدند. هنگامی که کُدای به آهنگسازی آغاز کرد، اروپای میانه متأثر از موسیقی واگنر و موسیقی کلاسیک وین بود. زبان موسیقایی ویژه مجارستان در آن زمان بر ملودی‌های کولی‌ها استوار بود. کُدای از اتریش روی برتایید، به پاریس رفت و در آنجا (در سال ۱۹۰۷) با دبوسی آشنا شد. این رویداد او را از این بندها رها ساخت و در خدمت زبان موسیقایی سرزمین خود قرار داد.

او با «پسالم مجار»، که در سال ۱۹۲۳ نوشت و در سال ۱۹۲۷ برای نخستین بار در انگلستان به اجرا درآمد، به نخستین موفقیت مهم بین‌المللی خود دست یافت. هر کس که این پدیده را در آن زمان به چشم دیده است، هرگز آن را فراموش نخواهد کرد! آثار سمفونیک بعدی او نیز جای ثابتی را در رپرتوارهای ارکستری به خود اختصاص داده‌اند.

در فستیوال امسال آلدبرگ Aldeburgh ما این خوشبختی را داشتیم که آثار مجلسی ناشناخته‌تری را از او بشنویم، و با این که این آثار همه پیش از

پسالم نوشته شده‌اند، به خوبی نمودار شخصیت کُدای می‌باشند. افزون بر این، ما با شواهد آهنگینی دیگری از دستاوردهای اخیر کُدای نیز روبرو هستیم، یعنی با سُنّت آوازهای کودکان، که اکنون خود به استوره‌هایی تبدیل گشته‌اند. کُدای در جایی گفته است: «هیچکس برای آهنگسازی برای کودکان بیش از اندازه بزرگ نیست - بلکه کاملاً برعکس: او باید بکوشد برای این کار به اندازه کافی بزرگ باشد.»^۲

بدین سان او نخست یک رپرتوار برای کودکان به وجود آورد، و آنگاه آغاز به انقلابی در اصلاح آموزش و پرورش موسیقی نمود. مهم‌ترین چیز این بود که کودکان به جای تنها گوش دادن به موسیقی، یاد بگیرند که خود به موسیقی بپردازند. کُدای توانست خواندن مستقیم از روی نُت، کوک ناب، و دقت ریتمیک را چنان تکامل بخشد که هرکسی را تحت تأثیری شگرف قرار می‌دهد. همان تأثیری که «گروه کُر مردان بوداپست» که به نام او «کُدای» نامیده شده است بر انسان به جای می‌گذارد. او نیز مانند بسیاری از انسان‌های خلاق دیگر گاه و بی‌گاه مورد انتقادهای شدیدی قرار گرفته است، ولی شهامت و درستکاری او در این راه همواره پیروز گشته‌اند. او اکنون ۸۲ سال دارد و ارجمندترین و محبوب‌ترین شخصیت مجارستان به شمار می‌رود.

بنجامین بریتن، ماه مه ۱۹۶۵

^۲ این جمله را باید در این ارتباط تصور نمود که به آهنگسازی گفته شود: مقام شما بالاتر از آن است که برای کودکان آهنگ بسازید! م.

پیشگفتار یهودی منوهین

رویاری با زُلُتان کُدای و آثارش یعنی ستایشِ کامل‌ترین موسیقیدان زمان ما.

میهن پرست، آهنگساز، آموزگار - هر بار که به زندگی و آثار او می‌نگریم، سرزمین او و سنت‌های آن را در هاله‌ای از رنگ‌های متنوع و ساختارهای گوناگون مشاهده می‌کنیم.

او با روحیهٔ خستگی‌ناپذیر و پرشور همیشگی‌اش برای سرزمین خود و برای انسانیت سه میراث زنده به جای گذاشته است:

• آثار آهنگسازی،

• آثار پژوهش موسیقی بومی مجارستان و کل اروپای شرقیِ میانه - به همراه بارتوک.

• و همچنین شیوه‌های نوین آموزش و پرورش موسیقی کودکان، که هم اکنون در بیش از صد مدرسه در سرزمین‌اش به کار گرفته شده و رفته رفته به کشورهای دیگر نیز گسترش می‌یابند.

افزون بر اینها نباید موسیقیدانان، سولیست‌ها، رهبران ارکستر و آهنگسازان بی‌شماری را که کُدای پرورش داده یا به شکلی الهام‌بخش آنها بوده است فراموش کنیم.

بخش یکم: پیشگفتارها

۱۴

ما موسیقیدان‌ها، و حتا همه کسانی که تنها از موسیقی لذت می‌برند، خود را برای همیشه سپاسگزار او خواهیم دانست.

یهودی منوهین، آوریل ۱۹۶۵

دِباچه

گفتگوهای حاضر با زُلتنان کُدای در بهار و پائیز سال ۱۹۶۴ در بوداپست و «کِچِکِمیت» Kecskemet انجام شده‌اند.

داستان این گفتگوها بدین شکل است که رادیو برِمن Radio Bremen (آلمان، زیر نظر گرهارد رویترا) تصمیم به تهیهٔ یک برنامهٔ تلویزیونی در بارهٔ آهنگسازان مجار داشت که نقش مصاحبه‌کننده آن به من واگذار شده بود. در این کار گفتگوهای مفصلی انجام گرفت که متأسفانه تنها از بخش اندکی از آنها فیلمبرداری شد. اما همین‌ها هم چنان سازنده و روشنگر بودند که از پروفیسور کُدای خواستم در صورت موافقت، این گفتگوها را ادامه داده و به شکل یک کتاب انتشار دهیم. او با این پیشنهاد موافقت کرد و ما در اکتبر ۱۹۶۴ چند نشست دیگر نیز برای تکمیل این گفتگوها با هم داشتیم.

امروز با شادی و سپاس فراوان به روزهای انجام این کار مشترک می‌اندیشم، به زمانی که کُدای با آغوش باز برنامه‌های فیلمبرداری ما را پذیرفت و حتی با پیشنهادهای خود آنها را تکمیل نمود.

شاید اکنون که این گفتگوها نگاشته شده و مورد تأیید کُدای هم قرار گرفته‌اند بایستی به این نکته اشاره کنم که همهٔ اینها با این وجود تصویر کاملی از تأثیر او بر موسیقی را به دست نمی‌دهند. ولی نکتهٔ مهم‌تر در اینجا اشاره به حقایقی است که در صفحات آینده بازتاب می‌یابند. آهنگساز

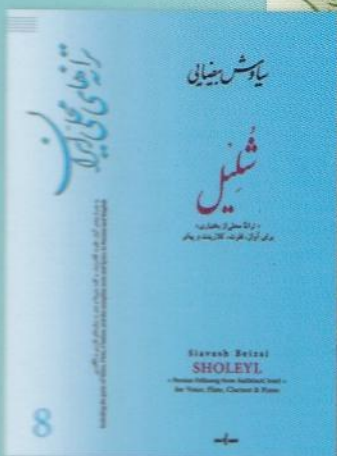
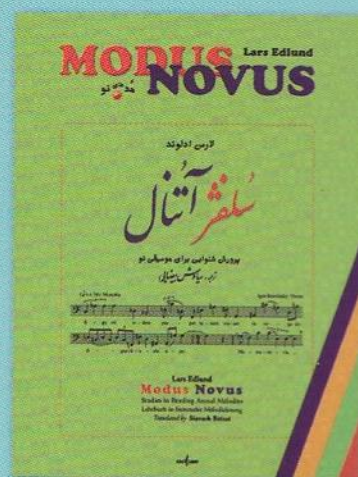
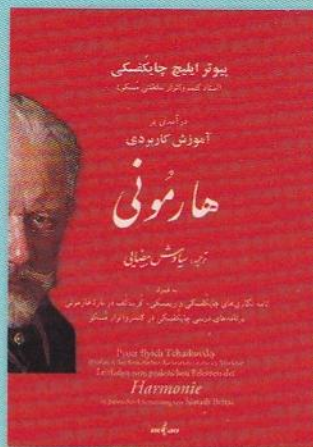
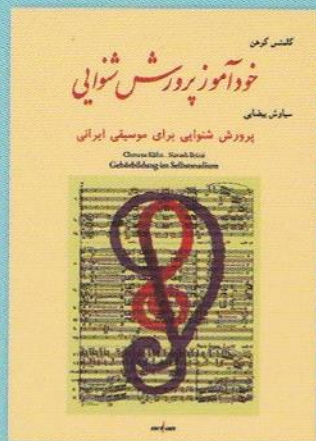
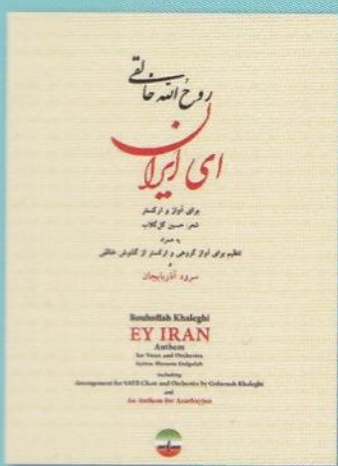
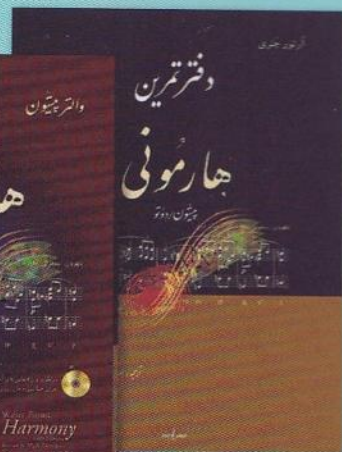
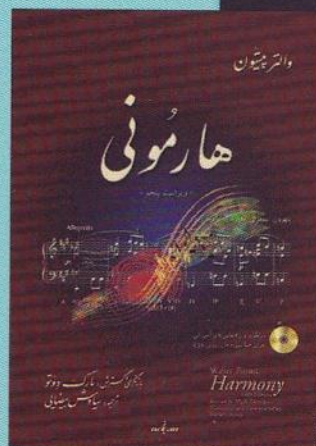
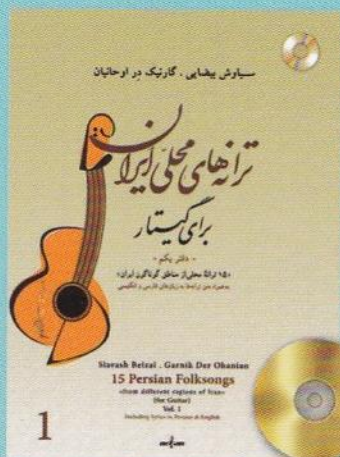
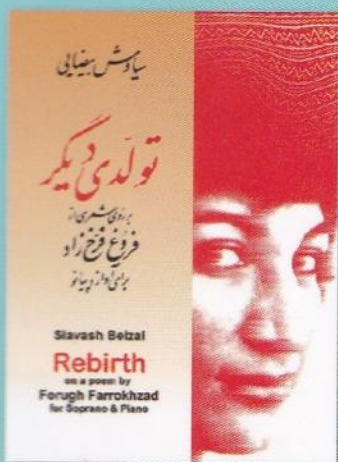
خود در بارهٔ خود سخن می‌گویند. او به زبان خود دیدگاه‌هایش را تشریح می‌کند. اینها همه گفته‌های خود او هستند . . .

البته گفتگوهای ضبط شدهٔ ما بر روی نوار تا اندازه‌ای اصلاح شده‌اند. ولی چیزی از حالت طبیعی آن کاسته نشده است و امیدوارم که این موضوع برای خواننده نیز به خوبی محسوس باشد. ولی پرسش‌ها، اشاره‌ها، و پاسخ به آنها به حداقل کاسته شده، و تکرارهای پرهیزناپذیر، و گریزهای بی‌اهمیت نیز حذف گردیده‌اند. صدای کُدای خود گواهی بر دستاوردها و زمینه‌هایی است که در آنها به کار پرداخته است.

مرا انتظاری بیش از این نیست که خوانندهٔ این کتاب همهٔ ویژگی‌ها، همهٔ معیارها، همهٔ تناقض‌ها و بسیاری از ساعت‌های پرباری را که در این صفحات گرد آمده‌اند به عنوان شاهدهی بر زندگی و تأثیر مردی بزرگ بپذیرد.

برمن، بهار ۱۹۶۵، لوتس بش

بتهوون

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

